

МАКСИМІЗАЦІЯ ВАРТОСТІ РЕГІОНУ

Актуальність теми дослідження. Мета та засоби управління економікою регіону як комплексного економічного утворення суттєво відрізняються від аналогічних показників корпоративного управління зосередженими на його території бізнесовими структурами. Якщо для корпорацій метою стратегічного вартісно орієнтованого управління (value-based management, VBM) є нарощування ринкової оцінки бізнесу як комплексного показника ефективності господарювання для його власників, то для регіональної економіки такими індикаторами вважаються розраховані за певними методиками критерії ефективності соціально-економічного розвитку.

Постановка проблеми. З метою формування стратегії територіального управління, рядом авторів було обгрунтовано можливість застосування для управління економічним розвитком регіонів концепції нарощуванням їх економічної вартості – economic value added (EVATM) – як квазікорпоративного утворення [1-4]. З позицій цієї концепції мета розвитку регіону визначається у вигляді нарощування рівня ефективності використання сумарних активів у його економіці, що забезпечує зростання добробуту їх власників, за умови, що при цьому не порушуються поточні та перспективні інтереси усіх зацікавлених осіб, у т.ч. населення регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча економічна система регіону не передбачає навіть теоретичної можливості відчуження, для її оцінки можуть бути залучені вартісні методи, що розглядаються у нашій роботі у якості показників ефективності управління окремими сферами та господарським комплексом у цілому. Для цього під вартістю регіону необхідно розуміти сукупність використовуваних активів, що у результаті застосування заходів ефективного управління мають потенційну здатність створювати економічну вартість у майбутньому.

Останні, більш пізні концепції VBM уточнили і вдосконалили “вузькі місця” їх застосування. Так, одним з останніх з’явився підхід, завданням якого є об’єднання фінансової та економічної моделей доданої вартості через виявлення відповідних фінансових та економічних драйверів; а також підхід, в основі якого лежить ідея застосування показника EVA до нефінансових аспектів діяльності корпорації: управління персоналом, роботі з контрагентами [5].

Метою статті є формулювання основних теоретичних положень концепції управління вартістю EVA, що можуть бути пристосовані до

практичного застосування з метою стратегічного управління економічною діяльністю регіону.

Виклад основного матеріалу. Сучасна концепція використання системи національних рахунків на регіональному рівні базується на розширеному представленні сутності економічного виробництва та доходу. Згадана методологія базується на концепції Дж.Хікса, згідно якої доходом визнається максимальна сума грошей, котра у випадку використання на придбання споживчих товарів та послуг не зменшує при цьому суми накопиченого багатства, не тягне за собою прийняття додаткових фінансових зобов'язань, тобто не робить його отримувача біднішим [6]. Чинна система національного рахунництва України успішно адаптувала описані принципові підходи.

Аналіз взаємозв'язку інституційних секторів здійснюється на основі узагальнення вартості зустрічних економічних потоків, що функціонують між ними. Останні відображають взаємини з приводу компенсування вартості (товарів, послуг, праці та активів) або безкомпенсаційні трансфертні міжсекторальні відносини.

Не зважаючи на об'єктивні передумови гармонійного поєднання інтересів регіональної адміністрації та приватних корпорацій, що функціонують на підвідомчій території, на практиці часто спостерігаються розбіжності у позиціях сторін з питань участі бізнесу в соціальному розвитку регіону. Згідно оголошених у Державній стратегії напрямів формування регіонального розвитку на період до 2015 року, висока соціальна відповідальність бізнесу, що проявляється у адекватному рівні оплати праці, забезпеченні стабільного плину потоку податкових платежів, розвитку виробничої бази постачальників сировини та комплектуючих, повинні не лише сприяти розвитку економіки регіону в цілому, але й мати за наслідок стабільне зростання вартості бізнесу. Завдання місцевої адміністрації при цьому – стимулювати соціальну відповідальність бізнесу в рамках “неутиснення” інтересів власників шляхом надання для соціально відповідальних компаній додаткових заходів підтримки, пільг тощо.

Відповідного коригування потребують вартісні методи оцінювання ефективності регіональної виробничої діяльності. Вони, на відміну від обліково-бухгалтерських, статистичних моделей, повинні враховувати такі параметри, як вартість капіталу, необхідний рівень доходності його власників, фактичні потоки грошових коштів.

Отже, визнаємо, що регіон – це адміністративно-територіальна одиниця унітарної держави, частина території країни, що має відносно відособлену складну сукупність природних, соціально-економічних, національно-культурних та інших умов діяльності технологічно неоднорідних підприємств та виробництв. Послідовне реформування регіональної економіки, окрім того, що вимагає додержання цілого

ряду спеціальних умов здійснення, може повноцінно базуватись і успішно здійснюватись лише на оновленій парадигмі регіону як квазікорпорації. Лише у цьому випадку систему управління може бути повноцінно орієнтовано на:

- акумуляцію зростаючої кількості функцій та обсягів фінансових ресурсів, що раніше належали центру (мета діяльності регіону як квазідержави);

- формування та розвиток місцевого ринку, що має кордони (ареал), які обумовлюються загальними умовами економічної діяльності (підприємницький клімат), особливостями місцевої кон'юнктури різноманітних товарів та послуг, праці, кредитних та фінансових ресурсів, цінних паперів, інформації, знань тощо (мета діяльності регіону як ринку);

- досягнення позитивної динаміки зміни параметрів рівня та якості життя територіальної спільноти, що забезпечується стабільним та збалансованим відтворенням соціального потенціалу території (трудових ресурсів, освіти, охорони здоров'я, культури, оточуючого середовища) та системи розселення населення (мета діяльності регіону як соціуму).

Показником ефективності розвитку регіону (квазікорпорації) як крупного суб'єкту власності та економічної діяльності, учасника конкурентної боротьби на ринках товарів, послуг, капіталу при цьому не може бути лише величина валового регіонального продукту (ВРП), а також інші індекси, що звужено розраховуються на його основі. З огляду на те, що показник ВРП не може враховувати виробництво “неринкових” благ, він може відігравати обмежену роль показників економічного росту, але не розвитку. Інтенсивне застосування методів економічного (на відміну від фінансового) управління розвитком соціально-економічної системи регіону в цілому, мета якого виходить далеко за межі простого накопичення ресурсів, а все більше пов'язується з оптимізацією інституціональної структури і зниженням транзакційних витрат, забезпечує можливість максимально ефективного використання, і таким чином, цільового зростання сукупної вартості активів, що зосереджені на території.

Одним з можливих підходів до розрахунку економічної оцінки регіонального комплексу соціально-економічного розвитку є методика Генерального директорату регіональної політики Європейської комісії (The European Commission Directorate-General Regional Policy, ECDGRP) [7]. Вона базується на розрізненому моделюванні вартості за конкурентними стратегіями, що формуються як похідні від місцевого інституційного середовища та характеру використання регіональних природних, людських та інших ресурсів (регіональної частки

“національного багатства” у складі природного капіталу (natural capital), вироблених активів (produced assets) та людського капіталу (human resources).

Оцінка економічної вартості регіону, як зазначалося вище, може бути принципово здійсненою на основі підходу до вимірювання цінності інвестиційно активної квазікорпоративної диверсифікованої компанії із застосуванням інструментарію корпоративних фінансів та теорії управління вартістю. Згідно оголошеного підходу, регіон розглядається у якості аналога диверсифікованого холдингу – суб’єкта конкуренції на ринку товарів, послуг, капіталу із обмеженим набором макроекономічних інструментів діяльності.

Інструментарієм оцінки ефективності впливу окремих декомпозитованих програм стратегічного розвитку на економіку регіону в цілому, т.з. “економічної ефективності”, на відміну від “фінансової ефективності” для приватного інвестора, виступає аналіз витрат та вигід (cost-benefit analysis, CBA). Застосування тінювих цін альтернативного використання ресурсів передбачає можливість пояснення відхилень суспільної оцінки затрат та вигід від аналогічних оцінок для інвесторів за рахунок врахування впливу податків та зовнішніх ефектів.

Отже, нарощування економічної вартості регіону є можливим лише у процесі реалізації одночасно фінансово (з точки зору інвесторів проекту) та економічно (з точки зору регіонального розвитку) доцільних інвестиційних проектів.

Не зважаючи на високу ступінь деталізації вартісної концепції на рівні (квазі)корпорації, застосування аналогічних підходів у ході максимізації вартості регіону є достатньо проблематичним.

Висновки. Показник ВРП на душу населення, що достатньо інформативно відображає фактичну ефективність функціонування економіки регіону, слабо пристосований для аналізу альтернативних варіантів розвитку та стратегічного планування. Цей показник, – питома величина ефективності, що досягнута у поточному періоді, в силу специфіки розрахунку, не містить інформації про витрати капіталу, що, у остаточному підсумку, фінансується громадянами за рахунок сплати податків та скорочення поточного споживання, як не містить інформації про ефективність його (капіталу) використання. На проектному рівні ця проблема вирішується на основі використання методики інвестиційного CBA-аналізу економічного потенціалу регіону. У ході її реалізації, метою розвитку регіону може бути визначено нарощування ефективності використання активів у його економіці, що забезпечує зростання добробуту власників цих активів, за умови, що при цьому не порушуються поточні та перспективні інтереси останніх інституціональних формувань (у т.ч. населення

регіону). Найбільш оптимальні умови економічного розвитку забезпечуються у процесі поєднання стратегій розвитку бізнес-єдиниць, що функціонують на території, та стратегії економічного розвитку регіону в цілому.

Література

1. Porter M.E. Competitive Advantage, Free Press, New York, 1988. Chapter 10.
2. Krugman P. R., Wells R. Economics. – Worth Publishers, 2005. – 1200 p. – ISBN 978-1-57259-150-9.
3. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. Учебник (4-е издание). М., ГУ ВШЭ, 2004, 495 с.
4. Коупленд Т., Колер Т., Мурин Дж. Стоимость компаний: оценка и управление: Пер. с англ. М.: Олимп-Бизнес, 1999. – 576 с.
5. Kunte A., Hamilton K., Dixon J., Clemen M. Estimating National Wealth: Methodology and Results. World Bank, 1998. Режим доступу: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1998/11/17/000009265_3981013134540/Redndered/PDF/multi_page.pdf.
6. Guide to Cost-Benefit Analaisis of Investment Projects (Structural Funds-ERDF, Cohesion Fund and ISPA)/M.Florio, U.Finzi, M.Genco, F.Levaret, S.Maffii, A.Tracogna, S.Vingetti // Evaluation Unit DG Regional Policy Europesn Comission, 2002.
7. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy // University of Cambridge. Режим доступу: ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf.

Матієнко С.С., аспірант
Кіровоградський національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Питання комплексної оцінки ефективності інновацій постійно знаходилася й продовжує знаходитися в центрі уваги вчених-економістів та менеджерів різних рівнів та рангів. Лише останнім часом видано значну кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, розроблено різні варіанти методичних розробок місцевого, галузевого, державного рівня. Теорія інновацій та інноваційні моделі розвитку розглянуто в працях Гальчинського А.С., Геєця В.М., Краснокутської Н.В., Онікієнко В.В., Терон І.В., Фатхутдінова Р.А., Федулової І.В. та ін.

Проблема ж залишається відкритою. Ми пояснюємо це тим, що трансформація панівної для нашої країни у свій час державної форми власності з переважно єдиним критерієм економічного обґрунтування господарських рішень – мінімумом приведених витрат [2], до умов